

RIKSADVOKATEN

Kommunal- og distriktsdepartementet

Deres referanse:

Vår referanse:

Dato:

22/2268 - 28 / BJO014

24.02.2023

Høring NOU 2022:11 Ditt personvern – vårt felles ansvar. Personvernkomisjonens rapport

Innledning

Det vises til Kommunal- og distriktsdepartementets høringsbrev 14. november 2022 vedrørende Personvernkomisjonens utredning, NOU 2022:11 "Ditt personvern – vårt felles ansvar". Riksadvokaten har fått forlenget høringsfrist til 24. februar d.å.

Riksadvokaten videresendte departementets høringsbrev til de regionale statsadvokatembetene og Det nasjonale statsadvokatembetet. Oslo statsadvokatembeter har avgitt uttalelse direkte til departementet, men den vedlegges også her.

Personvernkomisjonens utredning gir et helhelhetlig og dekkende bilde av sentrale utviklingstrekk i samfunnet, og løfter relevante problemstillinger og utfordringer innen digitalisering og personvern. Det er utvilsomt slik at det må være oppmerksomhet om retten til personvern ved digitaliseringsprosesser på sentrale samfunnsområder.

Utredningen gir en rekke anbefalinger, 140 til sammen. Riksadvokatens merknader er begrenset til anbefalingene som er omhandlet i kapittel 7, Personvern i justissektoren, og særlig temaer som er relevante for politiet og påtalemyndigheten.

Riksadvokaten vil trekke frem to grunnleggende forutsetninger for et godt personvern. For det første må regelverket være tilstrekkelig presist og tydelig (og det må være god kompetanse om regelverket), og for det andre må det være bevissthet om viktigheten av personvern i dagens samfunn. Etter riksadvokatens syn vil en forenkling av regelverket og et kontinuerlig fokus på opplæring og kulturbygging være de mest effektive tiltakene for å ivareta personvernet samtidig som hensynet til en effektiv kriminalitetsbekjempelse iakttas.

Personvern i justissektoren – en rettssikkerhetsgaranti

Et overordnet mål er å finne en god balanse mellom personvern på den ene siden og samfunnets behov for effektiv kriminalitetsbekjempelse på den andre. Når

kriminalitetsbekjempelse og forebygging løses på en ansvarlig måte slik lovgiver har forutsatt, er det riksadvokatens syn at grunnleggende personvern hensyn allerede skal være ivarettatt. Denne ansvarligheten er synliggjort i proporsjonalitetsprinsippet, hvor de ulike legitime hensyn veies opp mot hverandre.

Personvernkommisjonen uttaler at den ikke er enig i betraktningen i forarbeidene til politiregisterloven § 1 (Ot.Prp.nr. 108 (2008-2009)), hvor de angis at personvernet må vike for kriminalitetsbekjempelse der disse to hensyn ikke kan forenes. Etter riksadvokatens syn kan det ikke være riktig eller ønskelig *generelt* å gi enten hensynet til personvern eller hensynet til kriminalitetsbekjempelse forrang. Disse hensynene må balanseres konkret ved det enkelte inngrepet, og må blant annet vurderes ut fra kriminalitetstype og alvorlighet, samt hvilke personverninteresser som berøres.

Personvern i lovarbeid, implementering av politidirektivet i politiregisterloven og forenkling av regelverket

Riksadvokaten er enig i kommisjonens uttalelser (pkt. 7.4.1) om at personvernkonsekvenser må belyses grundig og eventuelt utredes som del av lovforarbeid. Ved enkelte lovforslag kan det antakelig være hensiktsmessig om Datatilsynet involveres tidlig i lovarbeidsprosessen.

Kommisjonen foreslår i pkt. 7.4.2.1 å implementere politidirektivet (Direktiv 2016/680) i politiregisterloven, og forenkle og forbedre regelverket.

Riksadvokaten er enig i at dagens regelverk er omfattende, komplisert og vanskelig tilgjengelig for samtlige brukere, og en støtter derfor kommisjonens anbefaling om at politiregisterloven bør forenkles og forbedres. Forslaget om en ytterligere harmonisering mellom politidirektivet og politiregisterloven fremstår fornuftig.

Riksadvokaten kan også slutte seg til høringsuttalelsen fra Kontrollutvalget for kommunikasjonskontroll om at det er lite hensiktsmessig at reglene om håndtering av informasjon fra skjult metodebruk er plassert i to ulike lover; straffeprosessloven og politiregisterloven. Det er særlig viktig at regelverket er klart og lett tilgjengelig på dette området.

Bruk av åpne kilder

Personvernkommisjonen fremholder at den er bekymret for "nedkjølingseffekter" som følge av politiets bruk av åpne kilder på nett, og at dette perspektivet må vektlegges ved utarbeidelse av interne instruksjoner og lignende, jfr. pkt. 7.4.2.2.

Det er riksadvokatens oppfatning at så lenge politiregisterlovens krav om blant annet nødvendighet, formålsbestemthet og forholdsmessighet blir overholdt, er personvernperspektivet ved politiets innhenting av åpne kilder på nett tilstrekkelig ivarettatt.

Åpenhet om politiets metodebruk og ny teknologi

Personvernkommisjonen anbefaler i pkt. 7.4.3. at det nedsettes et utvalg for å utrede metodebruk i justissektoren, og at utredningen bør omfatte personvernkonsekvenser av politiets metoder, særlig sett opp mot formålsprinsippet og proporsjonalitetsprinsippet.

Personvernkommisjonen legger videre til grunn at det er begrenset tilgjengelig informasjon om hvilke verktøy politiet anvender og hvordan personvernet ivaretas i praksis, noe en oppfatter som en del av bakgrunnen for utvalgets forslag om en utredning.

Etter riksadvokatens syn er det noe uklart om kommisjonens ønske om utredning gjelder politiets metodebruk ved bruk av åpne og skjulte tvangsmidler, eller politiets metoder ved bruk av ny teknologi (herunder bruk av analyseverktøy o.l.).

Dersom det siktes til politiets bruk av åpne og skjulte tvangsmidler, er riksadvokaten usikker på om det er et reelt behov for en ny gjennomgang av politiets metodebruk nå. Politiets metodebruk i etterforskning er i stor grad lovregulert og godt kjent i samfunnet. Det vises også til gjennomgangen og vurderingene som ble gjort i *Prop.68 L (2015–2016) Endringer i straffeprosessloven mv. (skjulte tvangsmidler)*. Spaning, infiltrasjon og provokasjon er ikke lovregulert. Metodene er omhandlet og foreslått lovregulert i NOU 2016:24.¹

Riksadvokaten er også usikker på om det er behov for en utredning om politiets mer generelle bruk av ny teknologi, dersom det er dette kommisjonen foreslår. Hva gjelder åpenhet og muligheter for kontroll ved politiets anskaffelser av verktøy og bruk av ny teknologi, vises det til høringsuttalelsen fra Kripos pkt. 7.4.5.1.

Effektiv domstolskontroll

Kommisjonen foreslår i pkt. 7.4.4 å innføre et tillegg i straffeprosessloven § 170 a for å sikre at den samlede bruken av ulike etterforskningsmetoder ikke utgjør et uforholdsmessig inngrep.

Allerede i dag er det et krav om at forholdsmessigheten må vurderes i lys av den samlede metodebruken. Dette er kommet til uttrykk blant annet i flere av riksadvokatens pålegg og retningslinjer de senere år, senest i *Midlertidige retningslinjer for bruk av mobilt kamera (drone mv.) i etterforskning* 10. februar 2023 pkt. 4, hvor det fremkommer følgende: "Benyttes andre skjulte etterforskningsmetoder i kombinasjon, skal det ses hen til det samlede inngrepet". En kodifisering av prinsippet i straffeprosessloven § 170 a er etter riksadvokatens syn hensiktsmessig.

¹ Se ev. Riksadvokatens rundskriv om *Infiltrasjon og provokasjon som etterforskningsmetode* – RA-2018-2.

Anskaffelse av ny teknologi

Personvernkommisjonen anbefaler i pkt. 7.4.5.3 et generelt forbud mot bruk av ansiktsgjenkjenning og annen biometrisk fjernidentifikasjon i offentlige rom.

Riksadvokaten støtter ikke forslaget om et generelt forbud, og mener spørsmålet om virkemiddelet kan være aktuelt i enkelte tilfeller – i praksis for å avverge eller etterforske den alvorligste kriminaliteten – må utredes ytterligere.

Utlevering av straffesaksdokumenter til advokater

Riksadvokaten deler bekymringen som kommer til uttrykk i pkt. 7.4.7.2, om faren for spredning av straffesaksopplysninger etter at disse er utlevert til sakens parter.

Som Oslo statsadvokatembeter, støtter vi kommisjonens anbefaling om at Justis- og beredskapsdepartementet bør etablere en samhandlingsplattform for å få bedre kontroll på tilgjengeliggjøring av straffesaksdokumenter. Se også for eksempel årsrapporten for 2021 s. 16 fra Kontrollutvalget for kommunikasjonskontroll om politiets utfordringer med å inndrive materiale fra forsvarer.²

Tilsyn og kontroll med behandlingen av personopplysninger

Riksadvokaten er enig i at det bør vurderes om mandatet til Kontrollutvalget for kommunikasjonskontroll bør utvides til å omfatte kontroll med andre av politiets metoder enn kommunikasjonskontroll, romavlytting og dataavlesning, jf. pkt. 7.4.8. Kontrollutvalget utøver utvilsomt en viktig kontroll av politiets skjulte metodebruk, og deres ressurser og kompetanse bør brukes der behovet for kontroll er størst.

Det bør i så fall også utredes om behandlingen av begjæringer om skjulte metoder fra politiet til domstolene kan behandles *digitalt i domstolene* slik at hensyn til personvern og informasjonssikkerhet ivaretas på en bedre måte enn i dag.

² [KKutvalget årsrapport 2021-3.pdf \(d71tvbqpyamo.cloudfront.net\)](#)

Heidi Reinholdt-Østbye
førstestatsadvokat

Berit Johannessen
statsadvokat

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen signatur

Vedlegg

Høringsuttalelse til NOU 2022_ 11 Personvernkommisjonens utredning (002)